

REKOMENDACJE DLA POLITYKI ROZWOJU

- Przeprowadzone badania wskazują, że pomimo generalnie wysokiego stopnia akceptacji innych narodowości i grup etnicznych, mieszkańcy województwa opolskiego odczuwają znaczną niechęć względem Romów (39%), Arabów (28%) i Rosjan (26%). Mimo, iż - jak pokazują badania ogólnokrajowe realizowane przez CBOS - poziom akceptacji względem mniejszości romskiej systematycznie rośnie, a deklarowana niechęć maleje, to jednak odsetek niechęci w województwie opolskim jest wciąż znaczny. **Biorąc pod uwagę fakt, iż Romowie są w znacznym stopniu obecni w województwie opolskim, rekomenduje się podjęcie działań z zakresu podnoszenia świadomości mieszkańców województwa opolskiego na temat społeczności romskiej, jak również podejmowanie działań integracyjnych.**
- Dodatkowo badania pokazały, że w województwie opolskim istnieje znaczne zróżnicowanie stopnia akceptacji innych narodów i grup etnicznych ze względu na powiat zamieszkania respondentów. W odniesieniu do deklarowanej niechęci największy odsetek odnotowano w powiecie głubczyckim (30%) oraz na terenie Opola (25%). **W związku z tym rekomenduje się intensyfikację działań z zakresu podnoszenia świadomości szczególnie wśród mieszkańców tych obszarów, promowania kultury ukraińskiej, jak również podejmowania działań z zakresu integracji społeczności lokalnej oraz obywateli Ukrainy zamieszkujących wskazane obszary.**
- Warto odnotować bardzo wysoki poziom akceptacji cudzoziemców w analizowanych wymiarach życia codziennego. W pewnym stopniu sygnałem alarmującym może być fakt, iż najniższy stopień akceptacji cudzoziemców jako mieszkańców Polski wskazywali najmłodszy respondenci, poniżej 30 roku życia. Rekomenduje się zatem podjęcie działań podnoszących świadomość i wiedzę na temat cudzoziemców wśród najmłodszych mieszkańców województwa opolskiego. **Rekomenduje się organizację inicjatyw podnoszących świadomość i budujących tolerancję oraz akceptację, adresowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz wyższych.**
- Warto również wskazać na wysoki stopień akceptacji cudzoziemców w życiu zawodowym. Ponieważ - jak wskazano - poziom akceptacji w odniesieniu do sytuacji, w której cudzoziemiec byłby bezpośrednim podwładnym oraz przełożonym jest niższy, **rekomenduje się podejmowanie działań mających na celu zachęcenie organizacji i przedsiębiorstw działających na terenie województwa opolskiego do wdrażania szkoleń z zakresu kompetencji międzykulturowych oraz tolerancji i inkluzji. Dodatkowo rekomenduje się**

podejmowanie działań mających na celu promowanie zarządzania różnorodnością i inkluzji w organizacjach i przedsiębiorstwach, jak również podejmowanie inicjatyw wskazujących na zalety dla organizacji wynikające z zatrudniania pracowników o różnym pochodzeniu kulturowym.

- Wyzwaniem, przed którym stoi Polska, a pośrednio także województwo opolskie jest gotowość do przyjmowania uchodźców. Wprawdzie ponad 50% Opolan wyraziło pozytywną opinię, jeśli chodzi o przyjmowanie uchodźców do regionu, jednak aż 1/3 badanych nie ma ten temat zdania, a blisko 19% jest temu przeciwna. **Należy rozważyć szersze informowanie opinii publicznej na temat uchodźców, m.in.: kim są, skąd przybywają, jakie prawa im przysługują, ale także z jakimi problemami i wyzwaniami w związku z ich obecnością może mierzyć się społeczeństwo kraju przyjmującego.** Można sądzić, że rzetelne informowanie powinno przyczynić się do bardziej racjonalnego, a nie emocjonalnego podchodzenia do kwestii uchodźców.
- Warto odnotować, że mieszkańcy województwa opolskiego są mocno niezdecydowani co do oceny wpływu pandemii COVID-19 na poziom akceptacji cudzoziemców i uchodźców w Polsce, widoczny jest jednak zadeklarowany spadek akceptacji względem cudzoziemców (30%) oraz uchodźców (32%). W związku z powyższym **rekomenduje się podjęcie działań podnoszących poziom świadomości mieszkańców województwa opolskiego na temat samej pandemii COVID-19 oraz sposobów przenoszenia wirusa, jak również odnośnie do zakresu szczepień w innych państwach. Dodatkowo rekomenduje się włączenie cudzoziemców w kampanie promujące szczepienia przeciwko COVID-19 w celu pokazania aktywności i świadomości obcokrajowców w tym obszarze.**
- Warto również wykorzystać pozytywną ocenę cudzoziemców wykonujących zawody medyczne w kampaniach podnoszących świadomość i zwiększających akceptację mieszkańców województwa opolskiego względem cudzoziemców. **Rekomenduje się również ułatwienie procesu przyjmowania cudzoziemców wykonujących zawody medyczne w województwie opolskim jako kadry, której z jednej strony bardzo brakuje w regionie, a z drugiej - osób pozytywnie ocenianych nawet w sytuacji spadku akceptacji cudzoziemców w wyniku pandemii. Osoby takie mogą stanowić dobry przykład cudzoziemców pożądaných i potrzebnych w województwie opolskim, a w konsekwencji mogłyby przyczynić się do ogólnego podniesienia poziomu akceptacji i integracji cudzoziemców.**
- Zdecydowana większość respondentów (63,3%) zgadza się na nieograniczony dostęp cudzoziemców do zatrudnienia, można jednak zauważyć, że nieco częściej to osoby najmłodsze są mniej otwarte na obecność cudzoziemców na rynku pracy. Jak już wskazano,

warto podejmować działania uświadamiające pozytywną rolę zagranicznych pracowników na opolskim rynku pracy wśród najmłodszych mieszkańców regionu, zwłaszcza adresowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz wyższych.

- Widać dosyć duże niezdecydowanie mieszkańców regionu dotyczące oceny zatrudniania cudzoziemców w zawodach atrakcyjnych. Owszem aż 71,3% respondentów uważa, że cudzoziemcy powinni mieć możliwość podejmowania zatrudnienia na tego typu stanowiskach i jednocześnie obejmować stanowiska zaufania publicznego (63,0%), ale co piąty nie ma zdania w tej sprawie. Co więcej, co trzeci respondent nie dostrzega znaczenia cudzoziemców dla gospodarki i społeczeństwa, co oznacza, że **wskazane byłoby prowadzenie kampanii z jednej strony uświadamiających przed jakimi wyzwaniem stoi opolski rynek pracy w kontekście zmian demograficznych, malejących zasobów pracy i bardzo istotnych deficytów pracowników, w tym kadr kwalifikowanych, z drugiej – możliwości uzupełniania tych luk przez zagranicznych pracowników i tym samym pozytywnej z perspektywy potrzeb regionalnego rynku pracy komplementarności zatrudnienia cudzoziemców.**
- Miejsce zamieszkania respondentów istotnie różnicuje opinie respondentów na temat różnych aspektów obecności cudzoziemców na rynku pracy. Daje się zauważyć zdecydowanie większą otwartość wobec cudzoziemców wśród mieszkańców powiatów środkowej i wschodniej części regionu i niższą w powiatach południowych i zachodnich. Oczywiście koncentracja cudzoziemskich pracowników jest obecnie istotnie zróżnicowana, ale **warto już dziś podejmować działania informujące o pozytywnej roli imigrantów na rynku pracy także na tych obszarach, gdzie skala napływu cudzoziemców nie jest jeszcze wysoka.** Wiele wskazuje bowiem na to, że skala ta będzie się stopniowo zwiększać i obejmować coraz większą część regionu.
- Przeprowadzone badanie wskazuje, że ponad 55% mieszkańców województwa opolskiego uważa, że cudzoziemcy mieszkający w województwie opolskim powinni nauczyć się języka polskiego i kultywować polskie tradycje i obyczaje. **Rekomenduje się, aby zachęcać imigrantów mających dłuższe pozwolenia na pracę i pobyt w Polsce do udziału w kursach języka polskiego, które mogłyby być częściowo finansowane z grantów i w związku z tym koszt udziału w nich byłby dla cudzoziemca niższy. Warto byłoby rozważyć zaangażowanie w ten proces bezpośrednio pracodawców.** Już obecnie w regionie niektóre firmy realizują szkolenia językowe dla swoich cudzoziemskich pracowników. Jednocześnie, w związku z oczekiwaniem Opolan, aby obcokrajowcy mieszkający w regionie znali i kultywowali polskie tradycje i obyczaje, rekomenduje się organizację inicjatyw o charakterze kulturalnym, które przybliżyłyby imigrantom polskie obyczaje. Kluczowe jest to, aby były to wydarzenia

pozwalające na wspólne uczestnictwo Polaków oraz cudzoziemców. Zapewne pomocne w realizacji tych założeń będzie powstające w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Opolu „Centrum Integracji Cudzoziemców”.

- Warto zauważyć, że blisko 75% Opolan akceptuje, aby obcokrajowcy mogli swobodnie kultywować tradycje i obyczaje kraju, z którego pochodzą. Wydaje się, że warto byłoby przybliżyć kulturę obcokrajowców mieszkańcom regionu, aby mieli oni świadomość istnienia określonych odmienności (np. obchody świąt, świąteczne potrawy itp.) Poznanie innej kultury sprzyja akceptacji i pomaga uniknąć ewentualnych konfliktów, które mogą się pojawić (np. w kontekście różnic religijnych). Co ciekawe, największą otwartością na możliwość zachowania przez cudzoziemców tradycji i obyczajów ich krajów pochodzenia cechują się osoby w wieku 60 lat i więcej (77,22%), a najmniejszą (choć i tak wysoką) osoby w wieku 18-29 lat (69,87%). Aby zwiększyć akceptację obcokrajowców i zminimalizować mogące pojawić się różnice kulturowe w najmłodszej grupie wiekowej, **rekomenduje się organizację wydarzeń z udziałem cudzoziemców w szkołach średnich oraz na uczelniach. Proponuje się wprowadzenie zajęć z wielokulturowości także w szkołach podstawowych, aby również młodzi mieszkańcy regionu mieli możliwość poznania obyczajów innych narodowości, w tym szczególnie tych najliczniej przebywających w regionie.**
- Z analiz wynika, że w grupie wiekowej 45-59 lat odnotowano najniższy udział respondentów akceptujących, aby Opolskie było otwarte na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów bliskich kulturowo (np. obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji). **Należałoby zatem przeprowadzić bardziej pogłębione badania, w tym także jakościowe, diagnozujące przyczyny niższej akceptacji w tej grupie mieszkańców regionu.**
- Tylko nieco ponad 40% mieszkańców Opolskiego akceptuje, aby region był otwarty także na napływ cudzoziemców pochodzących z krajów odmiennych kulturowo (np. obywateli Turcji, Wietnamu, Indii), a ponad 1/5 badanych jest temu przeciwna. Zapewne wynika to z nieznamości osób pochodzących z krajów o innej kulturze i związanych z tym obaw. Warto byłoby zapoznawać mieszkańców regionu z kulturą, obyczajami, religią ludności pochodzących z krajów odmiennych kulturowo. Dobrym tego przykładem jest kampania miasta Opole „TU mieszkam”, która ma na celu pokazanie cudzoziemców mieszkających w Opolu. **Rekomenduje się organizację wydarzeń, które umożliwiłyby mieszkańcom regionu poznanie osób pochodzących z krajów o odmiennej kulturze i religii.** Wiele ciekawych inicjatyw w tym obszarze organizuje także Gdańsk i Kraków, m.in. wspierając organizacje pozarządowe pokazujące wielokulturowość miasta.

- Przeprowadzenie badań pogłębionych rekomenduje się ponadto w kontekście rozpoznania ewentualnego braku wiedzy na temat etnicznego pochodzenia mieszkańców Opolszczyzny. W niniejszych badaniach, 15% respondentów zadeklarowało bowiem, iż nie wie czy posiada pochodzenie niemieckie, co wydaje się zaskakujące, zwłaszcza, że w grupie deklarującej brak wiedzy o posiadaniu pochodzenia niemieckiego większości nie stanowią osoby najmłodsze, lecz w średnim wieku i te najstarsze. Oczywiście trzeba brać pod uwagę fakt, że pod względem omawianego kryterium (posiadanie lub nieposiadanie pochodzenia niemieckiego) próba nie ma charakteru statystycznie istotnego, tym niemniej okazuje się, że całkiem spora grupa respondentów (co 6-7 respondent) nie ma świadomości swojego pochodzenia. **Warto zatem poddać szczegółowej diagnozie tę problematykę i ustalenie rzeczywistych powodów braku świadomości w tym obszarze, co jest szczególnie istotne dla wielokulturowego charakteru Śląska Opolskiego.**
- Z badań wynika, że ponad 47% mieszkańców województwa akceptuje możliwości dostępu cudzoziemców do obsługi w urzędzie w swoim języku. **Warto rozważyć wsparcie urzędów obsługujących liczniejsze grupy cudzoziemców w zakresie zatrudniania osób znających dwa języki (np. polski i ukraiński), aby mogły one służyć pomocą obcokrajowcom np. podczas wypełniania dokumentów oraz objaśniania kwestii formalno – prawnych związanych z ich pracą i pobytem w Polsce.**
- Ustalono, że ponad 63% mieszkańców regionu uważa, że strony urzędowe powinny być dostępne także w innych językach (np. ukraińskim, angielskim). **Rekomenduje się zatem rozważenie wsparcia urzędów w tym procesie np. poprzez możliwość starania się przez samorządy lokalne o uzyskanie dofinansowania takiego zadania.**
- W trakcie badań ustalono, że ponad 38% respondentów nie ma zdania na temat tego czy cudzoziemcy pracujący w województwie opolskim powinni mieć możliwość sprowadzania do regionu swoich rodzin oraz osiedlania się, a ponad 17% jest temu przeciwna. **Należy zatem pokazywać pozytywne aspekty migracji stałych (np. wysokość płaconych podatków, odprowadzanych składek do ZUS).** Warto także publikować informacje o wysokości świadczeń społecznych, z których korzystają imigranci, aby pokazać mieszkańcom regionu czy są oni dla regionu wartością dodaną czy też stanowią obciążenie. Z punktu widzenia zmian demograficznych w regionie, osiedlanie się obcokrajowców wraz z rodzinami należy postrzegać jako zjawisko korzystne.
- Mieszkańcy województwa opolskiego uważają, że samorządy oraz instytucje publiczne powinny informować o korzyściach i zagrożeniach wynikających z pobytu i pracy cudzoziemców w regionie. Wskazuje to na potrzebę realizowania szerszych działań

informacyjnych, jak wspomniane powyżej pokazywanie kosztów (np. liczbę bezrobotnych cudzoziemców, liczba cudzoziemców korzystających z opieki społecznej itp.) i zysków z imigracji (wysokość płaconych przez nich podatków, wysokość składek odprowadzanych do ZUS, wypełnianie deficytów kadrowych na rynku pracy). Część tych działań może realizować Pełnomocnik Zarządu Województwa Opolskiego ds. Wielokulturowości oraz powstające Centrum Integracji Cudzoziemców. **Rekomenduje się wsparcie tych podmiotów, aby miały możliwość pozyskiwania i publikowania danych statystycznych odnoszących się do obecności cudzoziemców w regionie m.in. w kontekście rynku pracy, edukacji, korzystania ze służby zdrowia, opieki społecznej, przestępczości, wysokości płaconych podatków, składek na ZUS.**

- Z perspektywy regionalnej polityki integracyjnej należałoby sformułować katalog działań adresowanych do obcokrajowców. Tego oczekują także Opolanie, bo ponad połowa mieszkańców regionu uważa, że w województwie należy podejmować działania skierowane na rzecz integracji cudzoziemców. To pokazuje, że społeczeństwo oczekuje, aby realizowane były działania, które pomogą imigrantom zintegrować się ze społeczeństwem. **W tej kwestii rekomenduje się wsparcie organizacji pozarządowych, a także pracodawców i samorządy gminne. Niezbędna jest ponadto finalizacja prac związanych z opracowaniem „Programu na rzecz integracji cudzoziemców w województwie opolskim”.**